

Vyhláška MZ č. 19/1988 Sb., o postupu při úmrtí a o
pohřebnictví
Zákon o pohřebnictví a o změně některých zákonů –
256/2001 Sb.

MUDr. Jana Markvartová

Ústav soudního lékařství
2. LF UK a FN Na Bulovce

Základní povinnosti:

- úmrtí a nález mrtvého těla **mimo zdrav. zařízení** – místně příslušnému praktickému lékaři (LSPP), vyrozumění o úmrtí osobě blízké zemřelému – povinnost PČR
- oznamovací povinnost – každý, kdo se o úmrtí dozvěděl (nebo našel tělo mrtvé osoby a neví, zda již úmrtí bylo oznámeno)
- úmrtí **ve zdrav. zařízení**, ústav soc. péče, zařízení poskytující ošetřování, zaopatření - oznámení osobám blízkým zemřelému
- podezření na trestný čin, sebevraždu – bezodkladné oznámení PČR
- pokud lékař ošetřoval dotyčnou osobu před smrtí, pomáhal při porodu dítěte, které se narodilo mrtvé, nebo je k zemřelému v příbuzenském vztahu – nesmí být prohlízejícím lékařem

Lékař na místě nálezů:

- konstatování smrti, příčiny a doby smrti
- zevní prohlídka (i po svlečení)
- vyplnění Listu o prohlídce mrtvého: jméno, příjmení, datum narození.....příčina smrti, datum úmrtí, snímatelné ozdoby, protézy z drahých kovů, přenosná nemoc, pracovní úraz, náhodný úraz, vražda, sebevražda, návrh prohlízejícího lékaře.....
- Průvodní list...., Lékařský protokol o prohlídce mrtvého těla

Povinnost lékaře na místo nálezu přivolat PČR:

- trestný čin, sebevražda (podezření...), *smrt násilná*
- prohlídka osoby neznámé totožnosti
- úmrtí v dopráním prostředku

Oznámení PČR je vhodné:

- není možné stanovit příčinu smrti
 - úmrtí dětí a mladých osob
 - osamělá osoba
 - úmrtí osoby na veřejně přístupném a frekventovaném místě
 - cizí státní příslušník
-
-

Pitvy:

- určení příčiny úmrtí, základní nemoci, komplikací, ověření diagnózy a léčebného postupu u osob zemřelých ve zdravotnických zařízeních
- zjištění příčin úmrtí a objasnění dalších ze zdravotního hlediska závažných okolností a mechanismu úmrtí u osob zemřelých náhlým, neočekávaným nebo násilným úmrtím včetně sebevraždy
- pro vědeckovýzkumné a výukové účely
- při podezření, že úmrtí bylo způsobeno trestným činem

2 hodiny po konstatování smrti

Na patologii

- určení příčiny úmrtí, základní nemoci, komplikací, ověření diagnózy a léčebného postupu u osob zemřelých ve zdravotnických zařízeních - povinně:
- u dětí mrtvě narozených nebo u dětí zemřelých do 15 let věku, dále u mladistvých v rozsahu určeném vedoucím zprav. zařízením
- u žen zemřelých v souvislosti s těhotenstvím, potratem, porodem nebo šestinedělím
- u osob, kterým byly aplikovány radioaktivní zářiče, kardiostimulátory nebo jiné dále použitelné předměty
- jestliže z mrtvého těla byl odňat orgán nebo tkáň pro transplantaci s výjimkou případů, kdy se provádí pitva na soudním lékařství

nesmí jít o problematiku, která odborně přísluší soudnímu lékaři !

Na soudním lékařství:

- zjištění příčin úmrtí a objasnění dalších ze zdravotního hlediska závažných okolností a mechanismu úmrtí u osob zemřelých náhlým, neočekávaným nebo násilným úmrtím včetně sebevraždy
 - povinně:
- náhlé úmrtí , jestliže při prohlídce mrtvého nebylo možno zjistit příčinu úmrtí
- u osob zemřelých násilným úmrtím včetně sebevraždy
- byla – li příčinou úmrtí průmyslová otrava nebo úraz při výkonu práce
- u osob, které zemřely ve vazbě nebo ve výkonu odnětí svobody
- je – li podezření, že úmrtí může být v příčinné souvislosti s nesprávným postupem při výkonu zdravotnických služeb

- ➔ všechna úmrtí mimo zdravotnické zařízení, při převozu, na ambulanci, některá úmrtí během hospitalizace (násilná smrt, např. – dopravní nehody, napadení jinou osobou, účinky toxické látky, poranění pacienta během hospitalizace, např. náhodný pád, sebevražda, podezření na nesprávný postup při výkonu zdravotnických služeb)

Zdravotní pitva:

- u osob zemřelých ve zdravotnickém zařízení i mimo
 - vpřípad smrti přirozené i v případě smrti násilné
 - povinně v případech uvedených ve vyhl. 19/1988 Sb.
-
- nařízena lékařem provádějícím prohlídku mrtvé osoby – záznam v Listu o prohlídce mrtvého
 - provedena 1 lékařem (patolog x soudní lékař)
 - rodinní příslušníci: nemohou pitvu nařídit ani zakázat
 - závěr: pitevní diagnóza

podezření na trestný čin – přerušení pitvy a ohlášení PČR

Soudní pitva:

- u osob zemřelých ve zdravotnickém zařízení (smrt násilná...smrt může být v příčinné souvislosti s nesprávným postupem při výkonu zdrav. služeb)
- u osob zemřelých mimo zdravotnické zařízení
 - nařízena PČR podle § 115 trestního řádu, opatření
 - prohlízející lékař může pouze doporučit
 - prováděna 2 lékaři na soudním lékařství
 - pohřeb jen se souhlasem státního zástupce
- znalecký posudek

Smrt přirozená x smrt násilná

- **smrt přirozená:**
 - důvěryhodné informace o celkovém zdravotním stavu, absence příznaků svědčící na smrt násilnou, absence poderřelých okolností
 - „jasná“ příčina smrti – nemusí se nařídít zdravotní pitva (rizika: inscenace přirozené smrti, dojem přirozené smrti – otrava léky, zasažení elektrickým proudem...)

- **smrt násilná:**

- větší množství krve na místě nálezu, známky fyzického napadení, poranění, která si mrtvá osoba nemohla způsobit sama, vícečetnost ran...závažnost poranění v místech životně důležitých orgánů, svázání, ukrytí, zohavení mrtvoly, přemístění mrtvoly (asymetrický rozvoj posmrtné ztuhlosti, stopy po vlečení mrtvoly, současná lokalizace posmrtných skvrn na přední i zadní straně těla...)

nejnutnější pohyb lékaře na místě nálezu...přítomnost PČR, výjezd soudního lékaře

podezření ze smrti v důsledku akutní otravy:

- okolnosti případu, klinické příznaky – zvracení, průjem, křeče, bezvědomí...
- zajištění potenciálních důkazů – léky, injekční stříkačky, zbytky jídla...zbytky nápojů...nedopalků cigaret...
- chemicko – toxikologické vyšetření, krev a moč se odebírají až při pitvě

Pohřbení:

- lidské pozůstatky – mrtvé lidské tělo, jeho části, plod po potratu do pohřbení
- lidské ostatky – lidské pozůstatky po pohřbení
- pohřbení – uložení lidských pozůstatků do hrobu nebo hrobky na veřejném pohřebišti, nebo jejich zpopelnění v krematoriu
- - nesjedná – li ve lhůtě 96 hod od oznámení úmrtí žádná fyzická nebo právnická osoba... - povinnost obce na jejímž území došlo nebo byly lidské pozůstatky nalezeny
- - zpopelnění jen pokud byla zjištěna totožnost mrtvého a není podezření z trestného činu (souhlas státního zástupce)

Exhumace

- vyzdvižení těla úředně pohřbené osoby před uplynutím tlecí doby
- tlecí doba (min. 10 let): doba po kterou musí být ostatky uloženy v hrobě, stanovena provozovatelem (hydrogeologický průzkum, okresní hygienik)
- nebyla provedena pitva a dodatečně vyšly najevo podezřelé okolnosti
- na žádost **nájemce hrobového místa** - souhlas hygienika, **státní zástupce, předseda senátu** v trestním řízení
- náklady hradí ten, kdo o exhumaci požádal
- nesmí dojít k porušení těla, nejlépe je otevírat rakev až před pitvou v pitevně, identifikace těla
- odběr zeminy z okolí rakve, dřevo z rakve

anorganické jedy - neomezeně dlouho dobu, organické jedy – měsíce až 2 roky, léky 2-3 roky, zlomeniny a střelné rány – řada let (stav kostí), řezná či bodná poranění – 3-4 měsíce, strangulační rýha – 3 měsíce, zlomeniny hrtanových chrupavek – i po roce

fibrosa srdečního svalu, trhliny jater, ledvin – 2 roky,